

СТАНОВИЩЕ
относно дисертационния труд на Пенчо Кунчев
на тема: „Анимационният типаж – анализ и развитие 1906-2012“

за придобиване на образователната и научна степен „доктор“
по научна специалност „Кинознание, киноизкуство и телевизия“, шифър 05.08.03.

от проф. Иван Веселинов

Дисертационният труд на докторанта Пенчо Кунчев, задълбочено и в най-пълнен обем, изследва анимационния типаж и неговото развитие – тема, неинтеперирана в нас и чужбина.

От „Оптичния театър“ на Емил Кол, демонстриран на Парижкото изложение през 1889 г., вече 120 години анимационното кино фокусира върху себе си възторжения интерес на велики имена от различни сфери на изкуството. Андре Бретон, автор на Манифеста на сюрреалистите, определя анимационния типаж като сюрреалистичен феномен. Айзенщайн, Франк Лойд Райт и Дали адмирират новото изкуство, а художниците Ман Рей, Марсел Дюшан и Фернан Леже му посвещават авторски експериментални филми.

Спорадични оценки за ролята и качествата на анимационния типаж са правили автори, критици и историци на анимационното кино като Джон Халас, Джоан Куйн, Тодор Динов и др. – обект на вниманието на Пенчо Кунчев.

В богат спектър информация, систематизирана в отделни глави, докторантът детайлно описва не само първите анимационни типажки от 20-те години на века като героите на Емил Кол, динозавърката Гери на Уинзър МакКей и котарака Осуалд, но с прилежност и умение ни запознава с първите „технологически новости“ като перфорирането на паус, попълването на плака и ротоскопията.

Трета глава Пенчо Кунчев посвещава на типажите във филмите на Уолт Дисни.

Дисни е епоха в анимационното кино.

Той рамкира и промотира не само американското кино, но хвърля и огромна сянка върху световното анимационно кино.

Докторантът Пенчо Кунчев разглежда и подробно анализира сагата Дисни като сложен лабиринт от новаторство, художествено-менажерски умения и непознато визионерство в света на анимацията.

С кратки наративи Кунчев щрихира биографията на Дисни. Неговите пътувания в Европа и Южна Америка в търсене на текстове на автори и непознати художници. Привличането на сътрудници от Швеция, Дания и Швейцария.

Раждането на Мишока Мики, историята около неговото кръщение привлича вниманието на Пенчо Кунчев и той сравнява популярността му с тази на Чарли Чаплин (бихме прибавили и Кока-Колата).

Пенчо Кунчев, наред с екранните превъплъщения на Мишока Мики в различни филми, бележи и появата на партньорката му Мини, гъсока Доналд и кучетата Гуфи и Плуто, шестващи в различни заглавия на Дисни. Той не пропуска да направи оценки на типажите както на популярните герои, така и на онези, участвали в пъстрия калейдоскоп от Дисниев заглавия.

Филмографията на Дисни в дисертацията на Пенчо Кунчев изобилства от сюжети, зад-екранни описания, съпътстващи реализациите на много филми. Не липсват и текстове – кратки синопсиси или подробни приложения, характеризиращи тема, типаж, технология.

Затруднени и в невъзможност да изброим заглавията на всички Дисниев филми, цитирани и анализирани с професионална вещина от Пенчо Кунчев, не можем да не споменем някои от емблемите:

„Параходчето Уили“ – първият анимационен филм с напълно синхронизиран звук и изгряващата звезда на Мики Маус.

Поредицата „Глупави симфонии“, „Цветя и дървета“ (първият цветен филм на Дисни), „Снежанка“ (с участието на актрисите Мери Пикфорд и Шърли Темпъл), „Пинокио“ (Дисниева интерпретация на популярния автор Карло Колоди).

Следвайки избирателно изследванията на Пенчо Кунчев, трябва да отбележим и „Лешникотрошачката“ (по музика на Чайковски). „Лешникотрошачката“ е апотеоз на труда на екипа художници на специални ефекти – осведомява ни Пенчо Кунчев.

Дисертантът не пропуска и „Голата планина“, реализиран по драматичната музика на Модест Мусоргски.

„Спящата красавица“, най-зрелищният филм на Дисни – отбелязва Пенчо Кунчев – както и „Мери Попинс“, хит в анимационното кино.

Пенчо Кунчев е впечатлен от един Дисниев проект и срещата му със Салвадор Дали за взаимната им работа по нереализирания впоследствие филм „Деспино“. Но това не помрачава отношенията между двамата велики автори.

„Книга на джунглата“ е последният филм на Дисни, чиято премиера той не дочаква. С този филм Пенчо Кунчев затваря страницата на сагата Дисни.

С подобаващи акценти Пенчо Кунчев ни запознава със студията на братята Флайшер като най-голям конкурент на Дисни.

Филм-емблема на студията Флайшер е „Попай моряка“.

Текс Айвъри и Чък Джоунс – бивши аниматори на Дисни – Пенчо Кунчев представя с техни студиа и филми.

В главата за анимационните типажии в големите кинокомпании като „Уорнър Брадърс“ и „Юнивърсал“ Чък Джоунс режисира „Момчетата от Доувър“ и

„Сантиментални причини“ (удостоен с Оскар), а Текс Айвъри реализира шедьовъра си „Огромното канарче“.

Специално внимание Пенчо Кунчев отделя на филма-сериал „Том и Джери“ на прославения тандем Хана-Барбера.

Текстовете на дисертанта за този период създават чувство на движение на автори, филми и студиа, сравнено, без да прозвучи круто, с Брауновото движение.

Анимационното кино в Европа, в споделени от всички анализи и тези на Пенчо Кунчев, следва развитие в орбита, различна от „рефлексиите“ на Дисни.

Времето на дада, футуризма, експресионизма, сюрреализма и по-късно школите Дер Брюке, Синият конник и Баухаус се оказват основен бекграунд и отправна точка в развитието на европейското анимационно кино. Пенчо Кунчев представя предшествениците на съвременната анимация и текстуални и типажни трансформации.

Ладислав Старевич – ентомолог по професия, той създава зооморфични филми „Битката на бръмбарите“, „Прекрасната люканида“, „Нощта преди Коледа“, „Приказка за лицата“ – филми-еталони и днес източник на активна импресия.

Александър Алексиев – с уникална технология, създател на образи от светлина и сенки, използвайки обикновени карфици. Пенчо Кунчев, освен шедьоврите му „Нощ над голата планина“ и „Нос“, не пропуска да акцентира върху илюстрациите му върху творчеството на Жак Жироду, Едгар Алън По и Гогол.

Лоте Райнингер – Пенчо Кунчев представя със силуетните ѝ типажни в дългометражния филм „приключенията на принц Ахмед“.

В увертюрата към Европейското кино Пенчо Кунчев анализира с не по-малко внимание и размишления и много други автори.

След Втората Световна война в Западна и Източна Европа анимацията достига своя разцвет. Визирани са автори като Ян Леница и Валериан Боровчик по отделно и в тандем - изчерпателно изследване на художествения типаж и визуални концепции в изрезкови филми, маркиращи световното ниво по това време. „Лабиринт“, „Господин Глава“, „Крал Юбю“, „Носорози“, „Астронавти“, „Дом“ – и тук Пенчо Кунчев размишлява върху типажа и сюрреалистични нюанси в творчеството на двамата автори.

Пьотр Думала с филмите „Франц Кафка“ и Престъпление и наказание“, Емануеле Лузати с изрезковите шедьоври „Крадливата сврака“ по операта на Росини и „Вълшебната флейта“ по Моцарт, Топор с „Охлювът“ и „Дивата планета“, „Мъртви времена“ заедно с братя Куей Пенчо Кунчев типизира като рицари на черния хумор.

Следват анализи на:

Жан-Франсоа Лагиони с „Госпожицата и виолончелистът“.

Джордж Дънинг с хипи-рисунаците на Хайнц Еделман.

Джон Халас със „Симфоничният оркестър на Хофаунг“.

Душан Вукотич с филма „Ерзац“, награден с Оскар.

Неделко Драгич с „Дневник“
Зденко Гаспарович с филма „Сатимания“
Златко Баурек с филма „Котка“.
Пол Дрийсен с филмите „Водни хора“ и „Писателят“.
Михаел Дудок де Вит с филмите „Баща и дъщеря“ и „Монахът и рибата“.
Герит ван Дайк с филма „Последните думи на Дъч Шулц“ с ротоскопия.
Иван Иванов-Вано с „Китай в пламъци“.
Александър Петров с „Старецът и морето“, награден с Оскар.
Юри Норщейн с филмите „Ёжик в тумане“ и „Жираф и чапла“.
Ян Шванкмайер с „Възможности на диалога“ и „Алиса в страната...“
Иржи Барта с „Клубът на захвърлените“.

Навярно непредумишлено, по-скоро от претрупаност в информацията от цял свят, Пенчо Кунчев е пропуснал бегло дори да заяви румънското анимационно кино, а то има своите видни национални и международно известни автори като Йон Попеску-Гопо, Сабин Балаша и Адриан Петранджинаро. Същото се отнася и до унгарското анимационно кино. В случая е пренебрегнат носителя на Оскар режисьора Рьофуш, както и Чаба Варга и Ференц Сако.

Силно впечатляващ е раздела за постиженията в световни образци в живописата и графиката, в който раздел Пенчо Кунчев осъществява най-интимните си съждения, проследявайки не само влиянието на големите образци (което реално съществува), но и демонстрира хипертрофирана подозрителност, уличвайки не едно и две известни имена не само в инспирации и подражателство, а в директно плагиатство.

Кой би се доверил на твърдението, че световно известният майстор Ян Леница може да си позволи да копира Макс Ернст и по-конкретно този скелет, който банално присъства във всеки учебни по зоология и провинциален зоо-музей?

Да припишеш на Доньо Донева влияния от Мики Маус и търсене на идентични линии в оформянето на корема и главата на глупаците е повече от нелепо. Доньовият стил е дифузиран в хиляди рисунки и карикатури.

Обвиненията на нечист контакт на Тодор Динов със Сол Щайнберг и то в две от емблемите на нашето кино също може да си позволи автор с хипертрофирано чувство на подозрителност.

Непретенциозната ми особа е обвинена в три „криминални“ акта от този сорт като почнем от Виктор Баурер, минем през Ян Леница и стигнем до Раул Серве.

Иронично тъжен е случаят с режисьорката Радка Бъчварова и взаимстването ѝ от чужд автор във филма „Снежният човек“. Нека споделя, че Радка Бъчварова един единствен път е присъствала на международен фестивал в Анси, придружавайки Тодор Динов, а болезнена истината е, че по това време в нас информацията беше пестелива, оскъдна и просешки бедна.

Разделът за типажа в българското анимационно кино е „архивна тайна“, известна преди всичко от досега написаното от покойни и живи критици и историци на българската анимация. Правейки от българския типаж членестоног верблюд, сепариран на фрагменти с нюансирано съдържание, този текст на Пенчо Кунчев ще събуди, по мое мнение, недоразумения в средите на тълкувателите и авторите на анимационно кино.

Грижливо събираният информационен масив от докторанта Пенчо Кунчев по проблемите, състоянието и развитието на типажа у нас и в световната анимация е конгломерат от съкровища на филми, имена, адреси, отправни посоки - безценен труд, който трябва да намери място в библиотеката, както на амбициозния студент, така и на професионалните анализатори на анимационното кино.

Горещо препоръчвам на уважаемото жури да му бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“.

Проф. Иван Веселинов